

DAUGAVPILS BŪVNIECĪBAS TEHNIKUMS

Mācību priekšmets

Latviešu valoda

1.kurss

**Interaktīvo metožu
izmantojums latviešu valodas
stundā publiskās runas
veidošanā un analīzē**

Metodiskā izstrādne

Latviešu valodas un literatūras skolotāja:

Vera Sapego

Dagda

2020

SATURS

Anotācija.....	3
Ievads.....	4
1.Interaktīvo metožu izmantojums latviešu valodas mācību stundā publiskās runas veidošanā un analīzē.....	5
2.Mācību stundas metodiskais apraksts.	7
Secinājumi.....	11
Noslēgumā.....	12
Literatūras saraksts.....	13
Pielikumi.....	14

Anotācija

Vera SAPEGO

PUBLISKĀS RUNAS VEIDOŠANAS UN ANALĪZES IESPĒJAS MĀCĪBU STUNDĀ

Metodiskās izstrādes **mērķis:**

Nodrošināt audzēkņiem zināšanas par publisko runu un uzstāšanos.

Lai īstenotu darba mērķi tiek izvirzīti šādi **uzdevumi:**

1) piedāvāt teorētisko materiālu par valodu kā ietekmēšanas līdzekli un publisko runu kā vienu no spēcīgākajiem cilvēku ietekmēšanas līdzekļiem; 2) ar padomiem un vingrinājumiem palīdzēt audzēkņiem apgūt publiskās uzstāšanās prasmes un iemaņas; 3) izstrādāt, aprobēt un novērtēt mācību stundu publiskās runas veidošanā un analīzē D1-09 grupā.

Tēmas izvēle izskaidrojama ar to, ka publiskās runas pilnveidošana nepilnā mērā tiek izmantota mācību iestādēs. Iemācīt audzēkņus publiski uzstāties, tas nozīmē palīdzēt viņiem atklāt un izprast apgūstamās valodas īpatnības, nebaidīties publiski uzstāties. Publiskā runa ir mērķtiecīgi plānots process, lai mācību gada laikā vairākos mācību priekšmetos secīgi tiktu pilnveidota audzēkņu prasme uzstāties, izmantojot dažādas metodes un papildlīdzekļus

Izmantojot pedagoģisko novērošanu, kuras procesā tika iegūts konkrēts materiāls, proti, izstrādāts latviešu valodas mācību stundas modelis publiskās runas veidošanā un analīzē D1-09 grupā. Mācību stundas modelī tiek izmantota interaktīvā metode. Šī metode ir virzīta uz audzēkņu darbības patstāvību, līdzsvaru starp valodas sistēmas elementu izpratni un izmantojumu daudzveidīgā komunikācijā, ievērojot literārās valodas un saziņas kultūras normas.

Ievads

Publiskā runa – mērķtiecīgi plānots process, lai mācību gada laikā vairākos mācību priekšmetos secīgi tiktu pilnveidota audzēkņu prasme uzstāties, izmantojot dažādas metodes un papildlīdzekļus.

Līdzās mobilajai, interneta u.c. moderno līdzekļu saziņai cilvēka karjeras ceļā palielināsies tiešo kontaktu nozīme, prasme ar savu runu atstāt uz saziņas partneri vēlamo iespaidu, radīt labu priekšstatu par sevi, ietekmēt citus, uzklaut sarunu partneru domas, argumentēti paust un aizstāvēt savu viedokli.

Neprasme sazināties rada nopietnus šķēršļus veiksmīgam darbam, jo informācijas apmaiņa neapšaubāmi ir kļuvusi ātrāka un ērtāka – audzēkņiem ir elektroniskais pasts, tālrunis, avīzes, žurnāli, grāmatas, internets utt. un tas vēl nenozīmē, ka audzēkņi prot sazināties efektīvi. Audzēkņiem dažreiz trūkst prasmju izteikt citiem savas domas un apgūt saskarsmes iemaņas. Izstrādātais un pārbaudītais latviešu valodas mācību satura variants ir mēģinājums ar tematiski vienotu mācību vielu sekmēt valodas pamatprasmju veidošanu, audzēkņa un skolotāja sadarbības un mijiedarbības pedagoģiskajā modelī.

Metodiskās izstrādes **mērķis** – Nodrošināt audzēkņiem zināšanas par publisko runu un uzstāšanos. Lai realizētu darba mērķi tiek izvirzīti šādi **uzdevumi**: 1.Piedāvāt teorētisko materiālu par valodu kā ietekmēšanas līdzekli un publisko runu kā vienu no spēcīgākajiem cilvēku ietekmēšanas līdzekļiem. 2.Ar padomiem un vingrinājumiem palīdzēt audzēkņiem apgūt publiskās uzstāšanās prasmes un iemaņas. 3.Izstrādāt mācību stundu publiskās runas veidošanā un analīzē D1-09 grupā. Ir zināms, ka 70-80% no laika, kad cilvēks ir nomodā, viņš klausās, runā, raksta - veic runas darbības, kas saistītas ar jēgpilnu valodas uztveri un radīšanu. Valodas prasmes attīstība iespējama tikai mijiedarbībā - klausīšana, runāšana, rakstīšana, lasīšana. Katras prasmes pamatā ir daudzveidīgu iemaņu kopums, kuru vienmērīga, sabalansēta un prasmīga pilnveide rada nepieciešamo pamatu prasmes attīstībai. Runāšanas prasmes ir izkopjamas, pilnveidojamas, tas ir ilgs, mērķtiecīgs un plānveidīgs dzimtās valodas audzēkņa un skolotāja darbs. Runāšana ir līdzeklis mācību vielas apguvei, tāpēc ikvienas runāšanas prasmes attīstības aspekts – izteiksmīga runa, publiskā runa, argumentēta runa – ir jāsaista ar vispiemērotāko mācību vielas materiālu. Tas ir otrais metodiskais darbs par publisko runu, bet mācību stundā tika izmantotas cita metode (interaktīvā) un paņēmieni.

1. Interaktīvo metožu izmantojums latviešu valodas mācību stundā publiskās runas veidošanā un analīzē

Mācot mācību vielu par publisko runu, mācību stundā tika izmantoja interaktīvā metode, jo tieši šī metode piedāvā iespēju audzēkņiem izprast valodu kā ietekmēšanas līdzekli, attīsta atbildību par runas saturu un izteikuma formu, nodrošina zināšanas par publisko runu un uzstāšanos, palīdz apgūt publiskās runas prasmes un iemaņas.

Stundas sākumā, atklājot būtisko mācību stundas saturu, tika nevis vienkārši nosaukts stundas temats, bet gan noskaidrots, ka tas palīdzēs labāk izprast valodu savu pašapliecināšanās vēlmju realizēšanai gan personīgajā dzīvē, gan karjeras izvēlē. Stundā tika izmantotas interaktīvā mācību metode (kā dominējošā). Interaktivitāte nozīmē sadarbību starp audzēkņiem un skolotāju, kopīga *mācīšana darot* un pastāvīga atgriezeniskā saikne. Galvenās iezīmes, kas atšķir interaktīvās metodes no tradicionālajām ir mācību procesā nodrošināt skolotāja un audzēkņa pozitīvu sadarbību zināšanu un prasmju apguvi; mācīšanās notiek darbībā; ir iespēja izmantot savu pieredzi; tiek veicināta patstāvīgā darbība. Interaktīvās darba metodes dod iespēju audzēkņiem darboties, attīsta nevien viņu runas prasmes, bet arī saskarsmes kultūru, ļauj saskatīt likumsakarības, radoši tās izpētīt un lietot ikdienas praksē.

Kā efektīvs un reizē aizraujošs mācību paņēmieni mācību stundā ir domu kartes izveide. Domu karte ir attēlojuma veids, kas palīdz organizēt idejas vai informāciju par tēmu. Domu karte palīdz attīstīt gan loģisko, gan simbolisko domāšanu, gan attīsta prasmes strādāt ar informāciju. Mācību stundā domu kartes centrā tiek pierakstīts: *profesiju pārstāvji, kuriem nepieciešamas prasmes publiskajā runā*. Audzēkņi veido domu karti, nosaucot profesiju pārstāvjus, kuriem visvairāk nepieciešamas prasmes publiskajā runā. Šāda paņēmiena priekšrocības: katra audzēkņa ieguldījums tiek reģistrēts, svarīgi ir, ko teica, nevis – kas teica. Izveidotā domu karte ir kopīgās darbības plāns tālāko uzdevumu risināšanai, temata atklāšanai. Tā tika izveidota kopīgā domu karte par profesiju pārstāvjiem, kuriem visvairāk nepieciešamas prasmes un iemaņas publiskajā runā. Tālāk katrs paskaidroja, kāpēc viņš nosauca tieši šīs profesijas pārstāvi, kuram nepieciešamas labas prasmes publiskajā runā. Piedāvātais teksts rosināja audzēkņus atrast atbildes uz jautājumiem par situācijā iesaistīto (un arī neiesaistīto) personu iespējamo domu gaitu. Teksts palīdzēja skolēniem paplašināt pieredzi par dažādām publiskās runas vēlamajām un nevēlamajām publiskās runas prasmēm un iemaņām. Darbs grupā īpaši veicina audzēkņu spēju izteikt savas

domas, uzklausīt sava partnera atšķirīgo viedokli un vienoties par kompromisa variantu. Tā ir nepiespiesta, brīva domu apmaiņa, kas balstās uz sadarbību. Svarīgi sekot, lai dalībnieki atrastos vienādās pozīcijās un darbotos vienlīdz atraisīti, lai viens no dalībniekiem nemonopolizētu grupu darbu, lai tiktu ievērotas visu audzēkņu intereses, lai visi grupas dalībnieki strādātu kopā. Grupu darba priekšrocības ir tādas, ka veicina kontaktu izveidošanos starp grupas dalībniekiem; dod iespēju kautrīgākajiem skolēniem parādīt savas spējas, atbrīvoties no liekas kautrības, mācīties izteikt un aizstāvēt savu viedokli.

Pēc situācijas analīzes mācību stundā tiek izmantots darbs grupā. Viena grupa darba lapā rakstīja vēlamās publiskās runas pazīmēs, precīzāk, papildināja sarakstu ar tekstā nenosauktajām publiskās runas vēlamajām pazīmēm, otrā grupa – rakstīja nevēlamās publiskās runas pazīmes. Audzēkņi, veidojot atgādni, izvēlējās arī tos publiskās runas gadījumus, ar kuriem saskārušies personīgi, - pats uzstājies ar runu, skatījies vai klausījies citu cilvēku runu. Darba rezultātā top vizuālais materiāls, proti, atgādne par publiskās runas vēlamajām un nevēlamajām pazīmēm, kurā atspoguļotas grupas dalībnieku kopīgās domas, versijas un zināšanas par tēmu.

Stundas noslēgumā audzēkņi vērtēja savu darbu stundā, bija rosināti izteikt pašvērtējumu par apgūto, padarīto, saprasto. Viņi bija aktīvi, tas nosaka mācību stundas efektivitāti.

2. Mācību stundas metodiskais apraksts

Publiskās runas vēlamās un nevēlamās pazīmes

Grupa: D1 – 09

Stundas temats: Publiskās runas vēlamās un nevēlamās pazīmes.

Stundas mērķis: Pilnveidot prasmi veidot runu, ievērot runātāja un klausītāja kultūru.

Uzdevumi:

- Ar padomiem un vingrinājumiem palīdzēt audzēkņiem apgūt publiskās uzstāšanās prasmes un iemaņas,
- Rosināt audzēkņus apgūt vērtīgākos publiskās runas paņēmienus.

Mācību metode:

interaktīvās mācību metodes

Izdale:

- darba lapa (teksts).

Laika plānojums stundā

- stundas mērķa un uzdevumu noteikšana – 2 min.
- domu kartes izveidošana – 5 min.
- atbildes uz jautājumiem – 3 min.
- teksta lasīšana – 5 min.
- atbildes uz jautājumiem pēc teksta izlasīšanas – 5 min.
- darbs grupā – 17 min.
- secinājumi – 3 min.

Stundas norise

Skolotāja: Labdien ! Šodien Jūs mēģināsi apgūt tādu tematu, kuru pilnībā nav varējis apgūt neviens cilvēks pasaulē. Stunda palīdzēs izprast valodu kā ietekmīgu līdzekli Jūsu pašapliecināšanās vēlmju realizēšanai gan personīgajā dzīvē, gan karjeras izvēlē.

Stundas temats: **Publiskās runas vēlamās un nevēlamās pazīmes**

Stundas mērķis un uzdevumi: (Nosauc skolotāja)

Skolotāja: Lūdzu nosauciet to profesiju pārstāvjus, kuriem, pēc Jūsu domām, ir nepieciešamas labas prasmes un iemaņas, lai labi uzstātos ar publisko runu auditorijas priekšā.

Audzēlņi: *(nosauc profesiju, bet skolotāja uz tāfeles ieraksta domu kartē (1. pielikums)).*

Audzēkņu atbildes: Skolotājs, lektors, aktieris, kultūras ministrs, politiķis, Garīdznieks, pasākumu vadītājs, uzņēmuma direktors utt.)

Skolotāja: Profesijas ir nosauktas. Atbildiet, lūdzu, kāpēc, pēc jūsu domām, tieši šo profesiju pārstāvjiem nepieciešamas labas prasmes publiskajā runā?

Audzēkņu atbildes: Skolotājam pareizi un skaisti runāt ir nepieciešams. Viņš māca mums pareizi, literārā valodā runāt, māca sazināties; Lektoram prasmes publiski uzstāties ir ārkārtīgi svarīgas. Ja viņš neprot uzstāties, tādu lekciju neviens neklausīsies, tā būs neinteresanta un garlaicīga; Aktieri speciāli mācās retoriku, lai spēlētu lomas teātrī; Uzņēmuma direktoram arī vajadzīgas šīs prasmes. Neprasme sazināties, publiski runāt var ietekmēt firmas labklājību, tā var pat bankrotēt.)

Skolotāja: Paldies par atbildēm. Secināsim, ka vārda mākslas meistari – rakstnieki, dzejnieki, žurnālisti, – prot izmantot valodas spēku, lai rosinātu cilvēkus domāt, vērtēt, lai modinātu viņu gribu paveikt ko lielisku, vajadzīgu ne tikai sev, bet arī tautai, savai valstij. Politiķi, garīdznieki, pedagogi un mākslinieki arī izmanto valodu kā ietekmēšanas līdzekli, lai ļaudis viņus uzklausītu, ticētu, sekotu viņiem.

Skolotāja: Publiskai runai ir daudz vēlamo un nevēlamo pazīmju. Tagad strādāsim ar tekstu. Es jums piedāvāju tekstu. Jūsu uzdevums ir izlasīt tekstu, pievērsiet uzmanību

publiskās runas kvalitātei, publiskās runas vēlamām un nevēlamām prasmēm, iemaņām un pazīmēm, kuras minētas tekstā. Laiks – 3 minūtes.

Skolēni lasa tekstu (2. pielikums).

Skolotāja: Pasakiet, lūdzu, kāda šī teksta galvenā doma?

Audzēkņa atbilde: Sarunājas divi oratori par to, kādas prasmes un iemaņas nepieciešamas, lai veiksmīgi uzstātos auditorijas priekšā.

Skolotāja: Atbildiet, lūdzu, uz jautājumu: *Kas nosaka publiskās runas kvalitāti? Izmantojiet tekstā gūtās atziņas.*

Audzēkņu atbildes: Publiskās runas kvalitāti nosaka prasme piesaistīt auditorijas uzmanību, acu kontakts ar klausītājiem ir arī svarīgs; Publiskās runas laikā nepieciešams piemēroties klausītājiem, svarīgām ziņām, pat laika apstākļiem, ievērojot arī telpas izkārtojumu; Publiskajā runā valodai jābūt skaidrai, precīzai, bagātai; Runātājam ir izkopta žestu valoda; Spēja radīt labu iespaidu par sevi; Prasme izvērtēt neparedzētās situācijas; Patīkama runas maniere; Veselīgs humors; Ikviens priekšlasījums ir mēģinājums nākamajai uzstāšanai, publiskajā runā vienmēr vajag vingrināties; Lai ietekmētu klausītājus jābūt interesantam tematam, neaizrauties, vispirms jāpieraksta runu un nav vēlams visu tekstu lasīt no lapas; Publiskajā runā liela nozīme ir prasmei mainīt balss intonāciju, ieturēt pauzes, kur tās nepieciešamas.

Skolotāja: Ļoti labi, bet publiskai runai ir otrā puse – nevēlamās pazīmes. Kādas publiskās runas nevēlamās pazīmes jūs saskatījāt tekstā?

Audzēkņu atbildes: runā ātra, nesaprotama valoda var negatīvi ietekmēt klausītājus, viņi vienkārši neklausīsies runu; Liekvārdība; Pārāk daudz žestu; Pārspīlējumi; Runātāja pārliecība, ka viņš visu zina.

Skolotāja: Malači! Tādā veidā jūs nosaucāt vēlamās un nevēlamās publiskās runas pazīmes, kuras esat saskatījuši tekstā. Publiskās runas vēlamo un nevēlamo pazīmju ir vairāk. Piedāvāju jums apkopot jau dzirdēto un rakstiski papildināt sarakstu ar vēlamām un nevēlamām publiskās runas pazīmēm. Strādāsim grupā. Viena grupa darba lapā rakstīs publiskajai runai vēlamās pazīmes, otra – publiskajai runai nevēlamās pazīmes. Vēlams darba lapā ierakstīt tās vēlamās vai nevēlamās publiskās runas pazīmes, kuras nebija minētas tekstā. Laiks – 10 minūtes.

Skolotāja: Lūdzu, no darba lapas lasiet (1. grupa) publiskajai runai vēlamās pazīmes.

Audzēkņu atbildes: Es ieteiktu runātājam vairāk smaidīt, bet nepārspīlēt! Uzstājoties ar publisko runu, esiet sirsnīgs, draudzīgs un izpalīdzīgs! Klausoties publisko runu, klausītājiem jāprot klausīties; Pēc savas pieredzes es zinu, ja es noskaņošos pozitīvi, uzstājoties ar runu, tad uzstāšanās ritēs raiti; Publiskajā runā ir svarīgi izdomāt labu virsrakstu, izveidot savai runai labu ievadu, kuram seko pārliecinošs arguments, tā pierādījums un nozīmīgs noslēgums; Visiem, kas uzstāsies ar publisko runu, es novēlētu: *Ticiet sev! Izprotiet savas bailes!*

Skolotāja: Labi. Kā veicās otrai grupai? Kādas nevēlamās publiskās runas pazīmes jūs pierakstījāt darba lapā?

Audzēkņu atbildes: Neatbilstošs ģērbšanas stils (pārāk spilgts apģērbs vai nekārtības apģērbā), nepareiza stāja un mākslīgs smaids publiskās runas laikā var atstāt uz klausītājiem negatīvu iespaidu; Piemēram, runātājs labi runāja, bet neprata pēc publiskās runas atbildēt uz klausītāju jautājumiem. Neprasme atbildēt uz jautājumiem arī var atstāt negatīvu attieksmi uz klausītājiem; Uzstāšanās laikā runātājs runā lieto daudz žargonismu, vulgārismu, sarunvalodas vārdu. Šīs pazīmes ir nevēlamas publiskajā runā; Neinteresanta publiskās runas tēma var novērst klausītāju uzmanību. Klausītājiem publiskās runas laikā būs garlaicīgi un neinteresanti.

Skolotāja: Malači! Tātad jūs izveidojāt atgādni par publiskās runas vēlamajām un nevēlamajām pazīmēm. Šī atgādne jums palīdzēs sagatavoties publiskai runai. Tā, cerams, būs interesanta, lietderīga un kvalitatīva. **(3. pielikums)**

Skolotāja: Stundas noslēgumā katrs vienā teikumā izvērtējiet stundu, pasakiet: *Ko jaunu par publisko runu jūs uzzināji, cik efektīva un lietderīga bija šī stunda.*

Audzēkņu atbildes: Es esmu tagad pārliecināta, ka prasme publiski runāt ir svarīga daudzu profesiju pārstāvjiem un ne tikai vārda mākslas pārstāvjiem; Es uzzināju, ka publiskai runai vajag daudz trenēties, pildīt dažādus publiskās runas vingrinājumus; Es pacentīšos neuztraukties, publiski uzstājoties; Es papildināju savas zināšanas par vēlamajām un nevēlamajām publiskās runas pazīmēm; Pēc šīs stundas es vairāk uzmanības pievēršīšu savas runas kultūrai; Stundā es uzzināju, kā labāk pievērst klausītāju uzmanību; Dzīvē ir daudz neparedzētu situāciju un vajag prast pareizi reaģēt uz dažādām situācijām publiskās runas laikā.

Skolotāja: Paldies par atbildēm. Secināsim, ka publiskajai runai ir daudz vēlamo un nevēlamo pazīmju. Publiskās runas laikā var gadīties neparedzētas un nepatīkamas situācijas, jums tādā gadījumā vajadzēs pareizi rīkoties, ietekmēt klausītājus, lai auditorija ieklausītos jūsu runā. Mācību stundas mērķis un uzdevumi ir sasniegti, jo jūs paplašinājiat savas zināšanas par publisko runu, ar padomiem un vingrinājumiem apguvāt vērtīgākos publiskās runas paņēmienus. Ceru, ka uzstāšanās ar publisko runu ritēs raiti, interesanti. Paldies par darbu.

Secinājumi

1.Runātprasmju veidošana un attīstīšana ir ilgstošs un sarežģīts process, kurā izmantojamas daudzveidīgas metodiskās iespējas, tomēr galvenais, lai visi pieminētie darbības virzieni tiktu plānoti un īstenoti mērķtiecīgi, vienmērīgi un regulāri atkārtoti, pie tam – aizvien jaunā kvalitātē, augstākā grūtības pakāpē, ņemot vērā katra pusaudža individuālo izaugsmi, viņu runātprasmju attīstības tempu un individuālās īpatnības.

2. Tika izstrādāta un aprobēta latviešu valodas mācību stunda par publisko runu .

3.Aprobētajā mācību stundā izmantota interaktīvā metode, šīs metode piedāvā iespēju audzēkņiem izprast valodu kā ietekmēšanas līdzekli, attīsta atbildību par runas saturu un izteikuma formu, nodrošina zināšanas par publisko runu un uzstāšanos, palīdz apgūt publiskās runas veidu pazīmes un uzbūvi.

4. Izmantojot mācību stundās par publisko runu interaktīvās metodes, audzēkņi apgūst saziņas un sadarbības prasmes, pētnieciskā darba iemaņas, iemācās vākt un izmantot informāciju. Tas pašlaik ir ļoti aktuāli, jo mūsu audzēkņiem ir zināšanas, bet citreiz trūkst vajadzīgo prasmju un iemaņu.

5. Mācību stundā tika izmantoti paņēmieni: domu karte, darbs grupā. Darba rezultātā izveidots vizuālais materiāls, proti, atgādne par publiskās runas vēlamajām un nevēlamajām pazīmēm, kurā atspoguļotas grupas dalībnieku kopīgās domas, versijas un zināšanas par tēmu.

6.Sākot no lekcijas par retoriku, kuru pilnībā vada skolotājs, līdz kooperatīvam darbam grupās, referātam, vingrinājumiem publiskajā runā, kur audzēkņi mācās patstāvīgi, var sasniegt labus rezultātus viņu prasmju, iemaņu attīstībā, prasmē publiski uzstāties.

Noslēgumā

Audzēkņa prasme sazināties ir latviešu valodas apguves pamatmērķis. Audzēknis mācību iestādē veido apzinātu, mērķtiecīgu mācīšanos, tāpēc svarīgi ir radīt tādus apstākļus, kuros audzēkņiem attīstītos prāts un jūtas, fantāzija un griba, prasme sazināties un publiski uzstāties auditorijas priekšā.

No aplūkotajiem metodiskās izstrādes, piemēriem, mācību stundas konspekta redzams, ja audzēknis prot analizēt publiskās runas laikā neparedzētās situācijas, prot atbildēt uz jautājumiem un sarunāties, tad ar laiku audzēknis konstatē, ka prasme uzstāties publikas priekšā ir labs palīgs veiksmīgai saziņai ar cilvēkiem, sevis pašizteikšanai.

Tika konstatēts, ka publiskās runas veidošana un analīze ir mērķtiecīgs, plānveidīgs darbs. Ar padomu un vingrinājumu palīdzību audzēkņi pilnveidoja publiskās uzstāšanās prasmes un iemaņas.

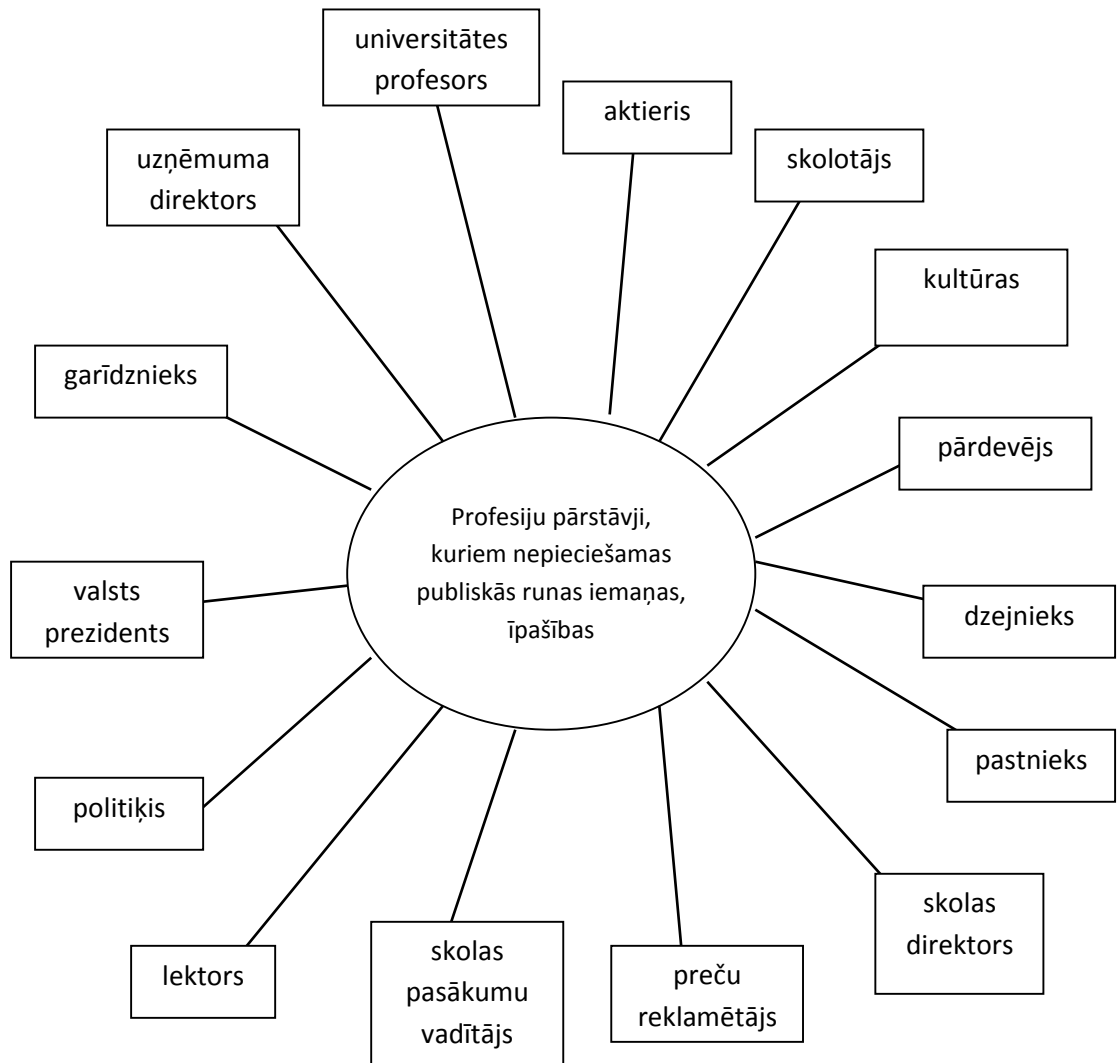
Interaktīvo metožu izmantojums mācību stundās dod skolotājam iespēju ar lielākiem vai mazākiem panākumiem neuzbāzīgi iesaistīt audzēkni domu apmaiņā – mutvārdos vai rakstveida, tādējādi tuvinot viņu dzīves pozitīvākajai izvēlei.

Mācību stundas mērķis ir sasniegts. Temats par publiskas runas vēlamajām un nevelamajām pazīmēm D1 – 09 grupā tiek veiksmīgi apgūts latviešu valodas mācību stundā, izmantojot interaktīvās mācību metodes.

Izmantotā literatūra un internetresursi

1. Apele, A. *Runas māksla*. Rīga: Zvaigzne, 1982.
2. Baltiņa, M. *Mūsdienu valodas dažādie ātrumi. // Valodas ceļi un krustceļi: rakstu krājums*. Rīga: Garā pupa, 2004.
3. Bikše, K., Laiviniece, D. *Latviešu valoda vidusskolai. I. daļa*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006.
4. Denijs, R. *Prasme sazināties un uzstāties*. –Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2002.
5. Geikina, S. *Retorikas pamati*. Rīga: RaKa, 2003.
6. Hindls, T. *Prasme uzstāties*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.
7. Laiviniece, D. *Valodas mācības pusaudzim*. Rīga: RaKa, 2003.
8. valoda.ailab.lv/vidusskolai
9. [lv.wikipedia.org/wiki/Publiskā runa](http://lv.wikipedia.org/wiki/Publiskā_runa).

Domu karte

Stundas laikā D1 -09 grupā izveidotā domu karte

Izlasi tekstu! Pievērs uzmanību publiskās runas prasībām, kas izvirzītas tekstā!
(Pēc Oga Mandino „Pasaules dižākais tirgonis”)

Pēc pusdienām[...] abi turpināja sarunu bibliotēkā pie lielā tīkkoka galda [...].

- Mūsu pirmais ceļojums, - Galēns skaidroja, - būs īsa, bet svarīga mācību pieredze jums pašiem, noslīpējot runu un apgūstot vienu otru labas runātprasmes pamatu, vingrinoties neliela klausītāju pulka priekšā [...].
- Jūs esat ļoti apdomīgs - Hafīds smaidot teica: Ja es izgāzīšos, tad būs labi, ka manai neveiksmei bijuši tikai nedaudzi liecinieki.
- Galēns iesmējās - neticu, ka tā notiks. [...] Kamēr būšu prom, jums atliks laika sagatavot priekšlasījumu un pavingrināties. Jāteic, dižie oratori, kurus esmu sastapis, ir man teikuši, ka vienmēr vingrinās... ka ikviens priekšlasījums ir mēģinājums nākamajam... un ka vārdi, kurus viņi izmanto. Allaž mainās, piemērojoties klausītājiem, pēdējām svarīgajām ziņām un pat laika apstākļiem.

Hafīds patlaban rakstīja steidzīgas piezīmes uz maza pergamenta gabaliņa. – Galēn, cik garam šim priekšlasījumam jābūt laika ziņā?

Noteikta ilguma nav. Pazīstu kādu slavenu filozofu, kurš lāgiem runājis četras stundas vai vairāk, bet nav pateicis neko daudz, savukārt atceros, ka pirms gadiem dzirdēju kādu jaunu sludinātāju kalnā netālu no Jeruzalīmes, un viņš saviļņoja visus klātesošos ar savu spēku un mīlestību, runādams ar viņiem nepilnu stundu. Es ieteiktu jums uzrakstīt runu, un tad ielāgot no tā tik daudz, lai jūsu valoda raisītos dabīgi un jums nevajadzētu lasīt no lapas[...].

Pirmo priekšlasījumu Hafīds noturēja smacīgā sanāksmju telpā. Pēc tam, ieturot vakariņas, Hafīds ar Galēnu pārrunāja vakara gaitu.

Jūsu vēsts, - sacīja Galēns, - bija reizē spēkpilna un vienkārša, un es esmu pārliecināts, ka daudzie panākumu principi, kurus jūs izklāstījāt, bija ļoti vērtīgi. Un, protams, neviens, kas kāpis uz paaugstinājuma, nespēj paust jūsu viedokli, jo neviens cilvēks, kas dzīvo šajā pasaulē, nav guvis tādus panākumus kā jūs! Lai cik lieli būtu forumi, kuri sapulcēsies, lai mācītos no meistara. Cik patīkama doma!

Hafīds bez smaida pabīdīja sānis savu šķīvi un teica: - Esiet tik laipns un pietaupiet uzslavas, Galēn, līdz patiesi būšu nopelnījis. Pagaidām tikai pasakiet man, kā es varētu uzlabot savu šo vakara vājo veikumu.

Šis bija tikai pirmais priekšlasījums, Hafīd, un jums nevajag būt pret sevi tik bargam. Runas māksla nav tik viegli apgūstama prasme. Šovakar es ievēroju, ka jūs piemirsāt vairākus punktus, ko bijāt iecerējis savā runā, tomēr turpinājāt tik mierīgi, ka šaubos, vai kāds no klausītājiem ievēroja jūsu kļūmi. Varbūt jums vajadzētu padomāt par to, vai priekšlasījuma laikā nederētu izmantot vairāk kustību. Lāgiem pieejiet tuvāk saviem klausītājiem, ieturiet pauzi, tad vienkārši pagrieziet un attālinieties no viņiem, nebilstot ne vārda. Atcerieties, ka labs runātājs pirmām kārtām ir labs aktieris. Žestikulējot ikreiz, kad vēlaties kaut ko uzsvērt, kā arī paceliet un pieklusiniet balsi. Pats svarīgākais: vingrināties ieskatīties acīs tik daudziem klausītājiem, cik vien iespējams, ik reizi vienam, tā, it kā sarunātos divatā ar katru par spīti attālumam starp jums.

Hafīds skumji nogrozīja galvu: - Man daudz jāmācās. Es neesmu pārliecināts, vai manai vēstij šo cilvēku apziņā bija kāda vērtība. Šķita, ka mani vārdi viņus nesaviļņo, un noslēgumā aplausu bija maz.

Tas viss vēl nāks, kungs, - Galēns drošināja, - tas viss vēl nāks.

Atgādne

Vēlamās un nevēlamās publiskās runas pazīmes

	Publiskajai runai vēlamās pazīmes	Publiskajai runai nevēlamās pazīmes
1.	Prasme piesaistīt auditorijas uzmanību, acu kontakts ar klausītājiem.	Neinteresants temats, runātājs visu tekstu lasa no lapas, garlaicīgi.
2.	Interesants temats, neaizrauties, vispirms pierakstīt runu, nevajadzētu visu tekstu lasīt no lapas.	Runātājs „iesprūst” apgalvojumā vai „izplūst” vispārīgos konstatējumos
3.	Nepieciešams piemēroties klausītājiem, ievērojot telpas izkārtojumu, svarīgām ziņām, pat laika apstākļiem	Ļoti daudz faktu(klausītājs jau sen ir sapratis, bet vēl tiek sniegti jauni fakti).
4.	Ikviens priekšlasījums ir mēģinājums nākamajam, ka vienmēr vajag vingrināties.	Pārāk garš ievads, nogurdinošs izklāsts.
5.	Liela nozīme ir prasmei mainīt balss intonāciju, ieturēt pauzes, kur tās nepieciešamas.	Runā daudz žargonismu, vulgārismu, sarunvalodas vārdu.
6.	Pareiza, bagāta un skaidra valoda.	Ātra, nesaprotama valoda, liekvārdība.
7.	Izkopta žestu valoda.	Pārāk daudz žestu.

8.	Spēja radīt labu iespaidu par sevi.	Runātāja pārlicība, ka viņš visu zina, pārspīlējums.
9.	Prasme klausīties.	Neatbilstošs ģērbšanas stils.
10.	Patīkama runas maniere.	Nepareiza stāja un mākslīgs smaids.
11.	Prasme tikt galā ar neparedzētām situācijām.	Neprasme sakopot auditorijas uzmanību, negatīva klausītāju ietekmēšana.
12.	Veselīgs humors.	Valodas kultūras pazīmes nav ievērotas.
13.	Runai jābūt plānveidīgai: ievads, galvenā daļa, nobeigums, secinājumi.	Neprot mainīt balss intonāciju, runa monotona, nav skanīga, nav skaidra.
14.	Esiet sirsnīgs, draudzīgs un izpalīdzīgs, noskaņojoties pozitīvi, ticiet sev.	Neprasme atbildēt uz jautājumiem.
15.	Censties savai runai izdomāt labu virsrakstu, izveidojiet savai runai labu ievadu, kuram seko pārlicinošs arguments, tā pierādījums un nozīmīgs noslēgums.	Neprot atbildēt uz jautājumiem, labi nepārzina tekstu.
16.	Izprotiet savas bailes, rēķinieties ar apkārtējo izjūtām.	Netiek uzturēts acu kontakts, bailes no uzstāšanās, neprot savaldīt ar stresu.